

The background of the cover is a detailed Maori tattoo design. It features a large, stylized eye in the upper left, surrounded by intricate spiral patterns (hau) and other traditional motifs. The design is rendered in dark red and black ink on a light beige background.

Maorské tetování

H. G. Robley

Náčelnické tetování

Tetování mezi Maori

H. G. Robley

Katalogizace dat v publikaci:

Tetování mezi Maori / H. G. Robley

Původní vydání: Chapman and Hall, Limited, Londýn, 1896

Robley, Horatio Gordon, nar. 1840.

III. titul. I. české vydání.

© 2024 Bodyart PRes s.r.o.

www.bodyartbook.cz

Eknihy ISBN: 978-80-88615-26-2

*Tuto malou knihu věnuji všem,
kteří sloužili v boji s maorskými válečníky.*

H.G.R.

PŘEDMLUVA

Mou hlavní snahou při psaní knihy bylo představit sérii nákresů umění moko, neboli tetování, chcete-li, tak jak je po staletí udržovali při životě obyvatelé Maori. Tento zvyk je na rychlém ústupu a zachovat jej díky svědectví muže, který v tomto prostředí po mnoho let žil, je posláním této knihy. O „moku“ na Novém Zélandu jsem se naučil vše, a to od těch nejlepších zdrojů. Poznatky a vědomosti, které jsem načerpal, jsem jako umělec převedl do podoby kreseb, jak bylo mým zvykem. Netvrdím, že jsem si osvojil i dovednost tvůrců moka, ale skutečnost je taková, že jsem získal cokoliv se dalo získat od těch nejpovolanějších; jejich seznam je přiložen. Moje zkušenost při pobytu mezi Maori v letech 1864-66 a mé další bádání mi umožnily pohlédnout na věc jinou optikou a vytvořit si a vyjádřit vlastní, nezávislý názor. Nicméně bych chtěl vyjádřit i svůj dík autorům mnoha knih, jejichž práce přispěly k lepšímu náhledu do problematiky tématu.

Nádherné arabesky vzorů moka nepotřebují komentář, promlouvají samy za sebe a oslovují studenty výtvarného umění a kreslíře, stejně jako studenty etnologie nebo folklóru; domorodé tvůrce moka je třeba vyzdvihnout a ocenit za jedinečnost a styl jejich ornamentů a zařadit je po bok tvůrců světového umění. Tyto grafiky podle mého soudu představují poklady inspirace pro současné i budoucí studenty. Musím také vyslovit upřímné díky všem svým přátelům a známým za jejich podporu. Nejvíce jsem zavázán všem zvláštním nadšencům po celém světě, kurátorům muzeí a ostatním, které jsem při bádání obtěžoval svými dotazy a od kterých se mi dostalo nezištné a účastné pomoci; jejich výčet je tak rozsáhlý, že namísto vyjmenování jim děkuji pouze touto obecnou formou.

Na konec znova doporučuji, aby kniha byla posuzována prostřednictvím kreseb spíše než textu. Začal jsem sbírat obrázky, když bylo moko živým fenoménem. Nyní je na vymření a já doufám, že technika umění moko, kterou jsem zachytil, bude oceněna kýmkoliv, kdo se zajímá o umění v jakékoliv jeho formě.

DVA DOPISY

Ctěný pan George Grey, K.C.B., Autorovi.

7 Park Place
St.James's, S.W.
3.srpna 1894

Drahý pane,

domnívám se, že vaše kresby maorského tetování jsou velmi zajímavé a cenné, zejména tím, s jakou přesností zachycují vzory tetování mezi Maori; tak i portréty, dokonale ilustrující umění „moko“, které je na pokraji vymizení a brzy bude zapomenuto.

Váš oddaný přítel,
G.Grey

Ctěný pan John Lubbock, Bart., M.P., Autorovi.

High Elms
Farnborough, R.S.O.
1.prosince 1894

Drahý pane,

dovoluji si vás ujistit, že jsem obdržel váš minulý dopis a budu velmi šťasten, až dostanu do rukou i vaši knihu o tetování na Novém Zélandu.

Je velmi důležité zachovat všechny bohaté projevy života než nenávratně pominou.

Vám upřímně oddán,
John Lubbock

OBSAH

Oddíl I.-MOKO

KAPITOLA	STRÁNKA
I. Jak se Evropané o moku poprvé dozvěděli	1
II. Mužské moko.	16
III. Ženské moko	28
IV. Proces tvorby moka.	42
V. Vzory moka	54
VI. Umělci neboli tatěři	84
VII. Evropané s moko nebo návštěvníci s moko v Evropě	86
VIII. Moko v legendách a písních	94
IX. Úpadek moka	100

Oddíl II.-MOKOMOKAI

X. Tradice, historie a případy	109
XI. Metody balzamování	120
XII. Obchodování s hlavami.	135
XIII. Hlavy s mokem v muzeích a sbírkách.	146

SEZNAM ILUSTRACÍ

OBRÁZEK

STRÁNKA

Náčelnické tetování.....	titulní obr.
1. Podle originálu kresby v knize Plavby Kapitána Cooka	2
2. Podle jedné z kreseb Sydneyho Parkinsona	3
3. Ukázka kresby Sydneyho Parkinsona. Jeden z nejstarších známých vzorů	4
4. Tvář náčelníka podle kresby Parkinson.....	6
5. Ukázka podpisu moko	7
6....„Moko“ podpis. Kowiti, náčelník Waimate a Maunganui.....	8
7. Skica vlastního moka, jak ji nakreslil náčelník Themoranga	9
8. Moko podpis na listině	10
9. Moko podpis na listině.....	11
10. Tetování tváře Te Pehi Kupe, nakresleno vlastní rukou	12
11. Kresba původem z Cest Dumonta D'Urville.....	13
12. Signatury náčelníků ze zátok ostrovů.....	14
13. Překresleno z autorova vlastního vzoru na stehně.....	15
14. Správně prořezaný obličej s hlubokými jizvami	17
15. Z autorova setkání, dobře provedené zdobení nosu	18
16. Tetování na stehně	19
17. Tetování	19
18. Tetování na stehně	20
19. Padlý bojovník.....	21
20. Domorodý.....	22
21. Náčelnické tetování; celé schéma je na obálce knihy.....	23
22. Mladý náčelník s úplným tetováním a ránou po bodáku	

v levém obočí	24
23. Stařešina s vlasy přes moko.....	25
24. Typ maorského domorodce	26
25. Detail hlavy	26
26. Detail hlavy	26
27. Moko a válečný tanec	27
28. Kuriózní tetování na čele dívky.....	29
29. Běžné tetování u žen na Maori	30
30. Maorská dívka se dvěma linkami nad horním a třemi pod spodním retem a malým ornamentem na bradě.....	31
31. Stará žena s dobře vypracovanými značkami ve tváři.....	32
32. Tetování u mladých	32
33. Z knihy Cesty Dumonta D'Urville, r.1826.....	32
34. Obrázek dívky z knihy Cesty Dumonta D'Urville	33
35. Ústa a brada té samé dívky	33
36. Z knihy Cesty Dumonta D'Urville	34
37. Zvláštní tetování maorské ženy (kresba autora).....	34
38. Autorova kresba dívky ze střední vrstvy	34
39. Dřevěná soška v Britském muzeu ztvárňuje tetování ženy. Exponát věnoval Sir A.W.Franks.....	35
40. Dívka s nedokončeným moko nad pravou půlkou horního retu...36	
41. Žena s dítětem ze střední vrstvy	37
42. Žena-albín s tetováním	38
43. Kresba z Angasovy knihy (1846) zachycuje barvené jizvy na znamení smutku	39
44. Portrét dívky z Maori.....	40
45. Běžné tetování.Kresba podle fotografie	41

46. Uhi-neboli tetovací jehly v Britském muzeu. Věnováno Sirem George Greyem.....	42
47. Tetovací nástroje.....	43
48. Procedura tetování hlavy	45
49. Tetování stehna	47
50. Zeleninová housenka, ze které se získává barvivo	49
51. Náčelník, stížený „tapu“, jí pomocí stonku kapradiny (kresba podle Taylora)	50
52. Měsíc z tykve s motivem moko	51
53. Trychtýř pro krmení náčelníka během procedury tetování.....	53
54. Prastaré vzory moko zvané Moko Kuri, v knize J.Whitea	54
55. Ornamet čela. Sbírka autora	55
56. Ornamet čela.....	56
57. Levá strana čela	57
58. Čelo se stopami posmrtných vzorů, přes vzory vytvořené za života.....	58
59. Levá strana čela (Britské muzeum)	58
60. Čelo. (Podle dřevěné sošky v Britském muzeu).....	58
61. Krásný exemplář spirálovité práce na čele (Autorova sbírka)	59
62. Druh hrubého moko na čele; sešíkmený nebo nepravidelný tvar.	60
63. Čelo (Royall Coll. of Surgeons)	61
64. Vzory moko kolem rohů očí.....	62
65. Znaky na nosním můstku (Royall Coll. of Surgeons)	63
66. Znaky přes nos (Royall Coll. of Surgeons)	63
67. Tetování nosu (Autorova sbírka)	63
68. Rozmanité motivy nosu	64
69. Zdobení horního retu a brady	65

70. Podle dřevěné sochy v Britském muzeu. Znaky na retu jsou evidentně nedokončené.....	65
71. Zdobení horního retu a brady	66
72. Zdobení nad horním retem	66
73. Zdobení nad horním retem	66
74. Horní ret a brada (Autorova sbírka)	67
75. Motiv na pravém líci (Autorova sbírka).....	67
76. Linie jdoucí od nozder k bradě; čáry, z nich vycházející se stáčí do spirály na čelistech (Autorova sbírka)	68
77. Spirály na pravém líci (Autorova sbírka)	69
78. Skvostná práce vedle levého ucha	70
79. Motiv před pravým uchem (Autorova sbírka).....	70
80. Motiv před levým uchem (Autorova sbírka)	71
81. Značky vedle pravého ucha (Autorova sbírka).....	71
82. Poblíž levého ucha (Autorova sbírka)	71
83. Poblíž levého ucha.....	71
84. Znaky u pravého ucha (Britské muzeum).....	72
85. Poblíž levého ucha (Aucklandské muzeum)	72
86. Vedle levého ucha (Autorova sbírka)	72
87. Vedle levého uch.....	72
88. Vzory na bradě.....	73
89. Vzory na bradě.....	73
90. Vzory na bradě.....	73
91. Motiv na bradě.....	74
92. Brada.....	74
93. Brada.....	74
94. Brada.....	75

95. Nedokončená brada	75
96. Brada.....	75
97. Brada.....	76
98. Posmrtná maska domorodce z Rotorua, r.1854	76
99. Vstupní brána v Pa, s vyřezávanou hlavou v průčelí.....	77
100. Zdobený kůl s vyřezávanými motivy tetování stehen	78
101. Maori s přidí válečné kánoe na pozadí; oba ukazují skvělé zpracování	79
102. Tetovací motivy vyřezané do kost	79
103. Stará dřevěná soška; skvělý vzor na stehnech	80
104. Stará dřevěná řezba, pravděpodobně část hlavního pilíře domu v zátocě Hawke, N.Z.....	81
105. Stará soška, zobrazující jizvové zdobení těla	81
106. Stará dřevěná soška s delikátně vyřezanými motivy na hlavě a nohou	82
107. Masky, varující před vstupem na území tapu	83
108. Velmi stará řezba se zajímavým vzorem	83
109. Dřevěná skulptura předků (Britské muzeum).....	83
110. Hlava, vyřezaná z gumy Kauri	83
111. Aranghie; portrét podle Earla	85
112. Portrét Johna Rutherforda (Podle originálu kresby z r.1828)	87
113. Autoportrét-dřevěná busta Hongiho	88
114. Portrét Te Pehi Kupeho.....	89
115. Kresba na dřevě od náčelníka É Gnoni z Mukou, toho času návštěvníka Londýna.....	90
116. Model z vosku podle Maoriho, zemřelého v Guyově nemocnici v Londýně	91

117. Král Tawhiao, zemřel v srpnu 27.1894.....	93
118. Otec a syn Maori, druhý již bez tetování.....	100
119. Nedokončené moko	101
120. Nedokončené tetování	101
121. Neúplné tetování.....	101
122. Částečné tetování.....	101
123. Nedokončené tetování	102
124. Fotografie Maoriho, nosícím vlasy přes své moko	103
125. Starý muž s vousy přes tetování	104
126. Neúplné tetování; vlasy zakrývají znaky	104
127. Decentní tetování s vousy.....	104
128. Maorský námořník (1865).....	105
129. Strojník z Gate Pa.....	105
130. Ranění Maori (s nenápadnými tetováními)	106
131. Hlavy maorských válečníků, nastrojené a vystavené jejich Přemožiteli.....	110
132. Exponát Muzea Saffron Waldena: hlava ženy s posmrtným tetováním, pravděpodobně vytvořeným pouze kvůli prodeji ...	113
133. Tarania: náčelník, který nechal uvařit dva domorodé Křesťany v r.1842; cenný exponát.....	116
134. Kus z autorovy sbírky-hlava s různými vzory na lících	118
135. Hlava maorského dítěte s očima z šedého skla, vloženým evropským preparátorem (King's College Museum, London).	119
136. Exemplář ze sbírky autora	120
137. Exemplář ze sbírky autora se vsazeným očima ze skla	121
138. Exemplář ze sbírky autora; ústa s modrým barvivem	122
139. Exponát z autorovy kolekce ukazuje tetování krku.....	123
140. Exponát z autorovy kolekce s celkově potetovanou tváří	124

141. Exponát z autorovy kolekce nezapře práci jemných nástrojů ..	125
142. Exponát z autorovy kolekce s dokončeným tetováním čela a nosu	126
143. Další ukázka z autorovy sbírky	127
144. Ta samá hlava jako na obr.134.....	128
145. Truchlení nad hlavou přítele (Podle Rev. Yatese).....	129
146. Hlava s umělými očima, vsazenými domorodými preparátory (Muzeum Saffron Waldena)	130
147. Hlava chlapce s posmrtným tetováním, v majetku J.W.Colmera	131
148. Fotografie kusu z autorovy kolekce.....	132
149. Exponát v Ústavu vojenské medicíny ve Washingtonu.....	133
150. Náčelník.....	134
151. Náčelník se snaží vyhnat nahoru cenu za hlavu	136
152. Nabídka živých hlav na prodej	138
153. Pohled zespoda ukazuje obruč prošívanou lněným vláknem ...	139
154. Skupina hlav v pařížském Museum d'Histoire Naturelle; jedna z nich je kůže natažená přes posmrtnou masku	140
155. Hlava z Royal College of Surgeons, Londýn	147
156. Hlava z Royal College of Surgeons, Londýn	148
157. Exemplář z Royal College of Surgeons, Londýn	149
158. Exemplář z Royal College of Surgeons, Londýn	150
159. Hlava se stopami tetování post mortem.....	151
160. Hlava z Royal College of Surgeons, Londýn	152
161. Hlava v Britském muzeu. Nejlepší exemplář	153
162. Hlava v Britském muzeu. Ústa byla po smrti odřezány	154
163. Ukázka z Britského Muzea.....	155

164. Hlava v Britském muzeu. Kompletní a znamenité moko, vytvořené za života, bylo po smrti téměř překryto jizvami jiného vzoru	156
165. Ze sbírky autora	157
166. Exemplář Nemocnice Sv.Jiří. Některé vzory jsou znamenité ..	158
167. Kus z muzea v Halifaxu, York. Ukázka skvělých vzorů na lících. Skvostné moko	159
168. Tentýž kus z jiného úhlu ukazuje nedokončené moko nosu a rozmanité vzory	160
169. Hlava v berlínském Etnologickém muzeu	161
170. Hlava v berlínském Etnologickém muzeu	162
171. Z londýnského muzea v South Kensingtonu. Převážně posmrtné moko	163
172. Sbírka barona Von Hügela v cambridžském Muzeu archeologie a etnologie	164
173. Hlava v Etnologickém muzeu ve Florencii. Naškrábané vzory měly být šablonou pro tetování	164
174. Hlava z Aucklandského muzea, N.Z	165
175. Kus ze sbírek Canterburského muzea, Christ church, N.Z., byl údajně poslán do Anglie Taranakim v r.1837	165
176. Kus ze sbírky Etnologického muzea, Florencie. Pouhých šest čar vede od nosu k bradě	166
177. Hlava oxfordského Univerzitního muzea; její druhá strana Má spirálu na líci	166
178. Kus v Götingenském muzeu s rozsáhlou prací po smrti	167
179. Hlava ve vlastnictví Prof. H.Giglioliho z Florencie; vsazená skleněná oka evropskými preparátory. Moko je velmi výrazné	167
180. Hlava v Plymouthském muzeu	168

